

Pekka Montell

Eduskunta

Verojaosto

Asiantuntijapyyntöne

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi arvonlisäverolain väliaikaisesta muuttamisesta**Yleistä**

Kuluttajahintojen nousua vauhdittaa korostetusti vaikeasti arvioitavat nousupaineet sähkön ja polttoaineiden markkinahintoihin. Esitetyt määräaikaiset muutokset sähköenergian ja henkilökuljetusten arvonlisäverokantoihin on tähdätty hillitsemään vaikutuksia kuluttajahintoihin.

Sähkön hinnan nousun vaikutuksen suitsimiseksi kotitalouksissa on valmistelun pohjana käytetty valtiovarainministeriön asettaman sähkön hinnan kehitykseen ja sen seurauksiin vaikuttamista selvittäneen työryhmän raporttia. Raportissa on käsitelty eri toimia vaikuttaa kotitalouksien kustannusvaikutuksiin mm. sähkön valmiste- ja verojen helpotukset sekä ns. windfall-vero ja suoraan kohdistettavat julkiset tuet. Henkilökuljetuspalvelujen määräaikaiselle nollaverokannalle ei hallituksen esityksen perusteella ole esitetty vaihtoehtoisia tapoja aikaansaada kustannuksia hillitseviä vaikutuksia kuluttajatasolla.

Kuten hallituksen esityksessä todetaan, ei arvonlisäveron alennettuja kantoja pidetä tehokkaina keinoina saavuttaa tiettyjä yhteiskunnallisia tavoitteita. Veroedut eivät välttämättä siirry tehokkaasti kuluttajahintoihin, etenkin määräaikaiset muutokset verokannoissa ovat hallinnollisesti raskaita ja niiden tulonjakovaikutukset osoittavat jossain määrin tehotonta kohdentumista.

On syytä pitää mielessä, että siinä missä alennettujen arvonlisäverokantojen vaikutus kuluttajahintojen laskuun on epävarmaa, siirtyvät verokantojen palauttamiset verotukea edeltäville tasoille kuluttajahintoihin korottavasti huomattavasti suuremmalla varmuudella.

Sähkön myynti

Erityisesti alennetun verokannan siirtyminen uusien sähkösopimusten hintaan on hyvin epävarmaa. Sähkön hinnan kehitykseen liittyy sangen suurta epävarmuutta. On kuitenkin kohtuullista olettaa, että veroetu ei sinällään merkittävästi aiheuta sähkön kysynnän huomattavaa kasvua. Valmisteltujen toimien verotuloja vähentävä vaikutus on varsin korkea. Yleisesti ottaen suora tukeminen on verotukia perustellumpi ja kustannustehokkaampi tapa vaikuttaa kotitalouksien ahdinkoon. Alennettua verokantaa voidaan kuitenkin tässä tilanteessa pitää kohtuullisen hyvin kuluttajahintoihin välittävänä tukimuotona.

Henkilökuljetuspalvelut

Kuntien näkökulmasta henkilökuljetuspalveluiden käyttö voidaan jaotella joukkoliikennepalveluihin ja kuntien suoraan ostamiin henkilökuljetuspalveluihin. Joukkoliikenteen toimivaltaiset viranomaiset hankkivat kaikille avoimia joukkoliikennepalveluita. Avoimen joukkoliikenteen rinnalla kunnat hankkivat markkinatoimijoilta lakisääteisiä henkilökuljetuksia. Kunnat hankkivat henkilökuljetuspalveluja suoraan markkinatoimijoilta esimerkiksi sosiaalihuolto- ja terveydenhoitopalveluiden ja koulutuspalveluiden tuottamisen yhteydessä. Sote-palveluiden järjestämisvastuu siirtyy kunnilta hyvinvointialueille 1.1.2023. Sikäli kun nämä toiminnot, olivat ne sitten kuntien tai hyvinvointialueiden järjestämisvastuulla, ovat arvonlisäverolain soveltamisalan ulkopuolella, on näillä toimijoilla kustannusten arvonlisäveroista palautusoikeus arvonlisäverolain 130 §:n perusteella. Eli olivat henkilökuljetuspalvelut veloitettu kunnilta tai hyvinvointialueilta sitten avoimella arvonlisäverolla tai nollaverokannalla, ei vaikutus jää rasittamaan toiminnan kustannusrakennetta. Kuntien ja hyvinvointialueiden kysynnän näkökulmasta arvonlisäverotuki ei ole tehokas eikä henkilökuljetuspalveluiden tällaisella julkisella kysynnällä ole muutenkaan vaikutusta kuluttajahintoihin.

Joukkoliikenteen arvonlisäveron määräaikainen poisto on ymmärrettävissä hallituksen vastaantuloksi joukkoliikenteen vaikeassa rahoitustilanteessa. Muutos on kuitenkin valmisteltu ilman alan toimijoiden ja joukkoliikenneviranomaisten kuulemista. Tämä on valitettavaa, sillä muutoksen toteutus hallituksen kaavailemalla tavalla annetussa määräajassa neljäksi kuukaudeksi on hyvin vaikeaa etenkin isoimmille joukkoliikenneviranomaisille. Tästä kertoo se, että maan suurin joukkoliikennetoimija, HSL, on arvioinut, että se ei hyötyisi taloudellisesti määräaikaisesta muutoksesta lainkaan.

Päinvastoin esitetty muutos toisi HSL:lle merkittäviä lisäkustannuksia, jotka luovat ylimääräisen hintojen korotuspaineen asiakkailta perittäviin joukkoliikenteen lippujen hintoihin. Määräaikaisen muutoksen tekninen toteutus

kaikkiin HSL:n myyntikanaviin ja taustajärjestelmiin olisi tässä aikataulussa käytännössä mahdotonta ja aiheuttaisi merkittäviä riskejä muulle toiminnalle. Osa joukkoliikenneviranomaisista pystynee toteuttamaan hallituksen esityksen mukaisen muutoksen lippu- ja maksujärjestelmiinsä.

Joukkoliikennetoimijoiden näkökulmasta määräaikainen arvonlisäveroale on menettelynä kankea. Esitämme, että määräaikaisen arvonlisäverovapautuksen sijasta joukkoliikenneviranomaisille annetaan suoraan valtiontukea kohdennettavaksi kuluttajien lipun hintoihin määräajaksi. Tämä olisi nyt esitettyä määräaikaista mallia huomattavasti tehokkaampi, riskittävämpi ja vaikuttavampi tapa tukea joukkoliikenteen käyttöä.

SUOMEN KUNTALIITTO

Pekka Montell

veroasiantuntija